

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริภูพาน

จุดมุ่งหมาย

กรณีศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงการจัดการสิ่งแวดล้อม และโครงการพัฒนาภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ ซึ่งได้ประยุกต์ทฤษฎีการจัดการสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาพื้นที่ชนบทของไทย โดยใช้ศูนย์ศึกษาภูพานเป็นตัวอย่างสำหรับใช้กับประเทศไทยและโอกาสที่จะนำแบบอย่างไปใช้ในโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันนี้ในประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำโขง

หัวข้อที่อยู่ในแผนงานการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม

- การพัฒนาอย่างยั่งยืนและจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
- แนวคิดและประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ
- อุปสรรคของการใช้การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ
- เครื่องมือของการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ
- การพัฒนาการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการที่ได้ผลในลุ่มแม่น้ำโขง

ประเด็น

กรณีศึกษานี้เน้นในประเด็นต่อไปนี้

1. การนำทฤษฎีการจัดการสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนชนบท
2. อุปสรรคของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ปัจจัยเชิงสถาบันและการขาดความรู้
3. ความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังของรัฐบาลและชุมชนท้องถิ่นในการคิดโครงการและลงมือปฏิบัติ
4. ปัจจัยที่ช่วยเร่งให้เกิดการเริ่มต้นของการจัดการอย่างยั่งยืน (เช่น การปฏิรูปกฎหมายและข้อบังคับแรงกดดันจากประเทศผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน)

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อจบกรณีศึกษาแล้วผู้เข้าอบรมควรทำสิ่งต่อไปนี้ได้

- ยกตัวอย่างของการจัดการสิ่งแวดล้อมและโครงการพัฒนาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ
- อภิปรายว่าเหตุใดการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์จึงมีส่วนทำให้
งานพัฒนาในประเทศไทยประสบความสำเร็จ
- เห็นความสำคัญของชุมชนในการมีส่วนร่วมริเริ่มการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ให้ขั้นตอนของการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนในโครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ
- บอกได้ว่าใครคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ และบอก
รายละเอียดของบทบาทและความรับผิดชอบของคนเหล่านั้น
- บอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดด้านแนวคิด และด้านองค์การของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ
- เสนอแนะว่าส่วนใดของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริที่สามารถนำไปใช้กับประเทศอื่นใน
กลุ่มแม่น้ำโขงได้
- อภิปรายถึงอุปสรรคในการนำแบบอย่างจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริไปใช้ในประเทศของ
ผู้เข้าอบรม

โครงการโดยสังเขป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ของประเทศไทยได้ทรงงานพัฒนามาตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1950 เมื่อพระองค์ทรงเห็นถึงความทุกข์ และปัญหาของราษฎรในชนบทจากการที่เสด็จพระราชดำเนินไปตาม
ท้องถื่นทุรกันดาร ทำให้พระองค์ทรงเห็นความจำเป็นที่ต้องมีโครงการพัฒนาที่จะเป็นประโยชน์โดยตรง
สำหรับประชาชนในระดับรากหญ้า โดยโครงการก็ยังคงมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ
สังคมในท้องถื่น ทรงมีพระราชดำริให้ชาวบ้านในชนบทสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง และทรงย้ำเสมอว่าจะต้อง
ให้ชาวบ้านได้รับความรู้สำหรับประกอบอาชีพ และความรู้ทางการเกษตร

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำรินี้ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา มีการจัดตั้ง
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาแล้ว 6 แห่ง กระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย ได้แก่

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ศูนย์ศึกษาการพัฒนา

ลักษณะของโครงการตามพระราชดำริ

ถึงแม้ว่าแต่ละโครงการ ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนา จะมีความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์แต่ก็จะมีสิ่งๆที่เหมือนกันอยู่คือ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นั่นคือการทำให้คนในชนบทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากคนไทยส่วนมากยังคงอยู่ในภาคการเกษตร โครงการจึงมักจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน น้ำ พื้นที่การเกษตร ความรู้ทางการเกษตร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญก็คือโครงการจะใช้แนวคิดที่ง่ายและใช้เทคโนโลยีที่นำไปใช้ได้โดยเร็วและแก้ปัญหาได้ผลดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเน้นถึงความจำเป็นที่ทุกโครงการจะต้องเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความกลมกลืนและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันระหว่างการพัฒนา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามแนวพระราชดำรินี้โครงการหลวงจึงต้องทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม เพื่อหาวิธีการพัฒนาที่ดีที่สุดต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น แนวพระราชดำริเรื่อง 3 ป่า 4 ประโยชน์ ก็เป็นการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เข้ากับด้านสังคม-เศรษฐกิจ เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวบ้านตัดไม้ทำลายป่าเอาไปทำฟืน ทรงแนะนำให้ปลูกป่า 3 ชนิด ให้ใช้ประโยชน์ได้ 4 อย่าง คือ ป่าไม้ใช้สอย ป่าไม้ผล และป่าไม้ฟืน และก็ได้ประโยชน์ที่ 4 คือ การอนุรักษ์ดินและน้ำในตัว

นอกจากการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของครัวเรือนในชนบทแล้ว โครงการตามพระราชดำริยังพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตอีกด้วย โดยอาศัยหลักการที่ทำให้สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ ทำให้แน่ใจได้ว่าชุมชนจะร่วมรับผิดชอบในการทำให้โครงการเป็นผลสำเร็จ

โครงการตามพระราชดำรินี้มักจะเป็นโครงการที่มีหลายวัตถุประสงค์ในโครงการเดียวกัน นอกจากวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้แล้ว โครงการยังพยายามพัฒนาสังคม สร้างชุมชนให้เข้มแข็งและเพิ่มคุณภาพชีวิตด้วย โครงการตามพระราชดำริ อย่างเช่น ที่วัดมงคลไชยพัฒนา จังหวัดสระบุรี

มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย มีการสร้างศาลาอเนกประสงค์เพื่อให้พระ ชาวบ้าน ชาวราชการ ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความเห็นกันและช่วยกันคิดแก้ปัญหาของชุมชน

วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของศูนย์ศึกษาการพัฒนา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่จะทำงานดังต่อไปนี้

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาแต่ละแห่งจะทำการวิจัย ทดลอง และจัดทำแนวทางและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ในแต่ละภาค
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาจะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักวิชาการ นักพัฒนา และชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อหาข้อสรุปที่เห็นชอบร่วมกันในการเลือกใช้ความรู้ทางวิชาการที่เหมาะสมที่สุด (หมายถึง ความรู้จากผลงานวิจัย การทดลอง รายงานต่างๆ) สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาจะเน้นการจัดการแบบบูรณาการความรู้หลายสาขาที่เสริมกันมารวมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความเข้าใจในประเด็นของการพัฒนาและเพื่อเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่จะร่วมมือกับภาครัฐในการวางแผนและดำเนินโครงการตามแผนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาจะให้บริการแบบครบวงจร โดยมีการวิจัย การทดลอง การศึกษาของนักวิทยาศาสตร์ และนักบริหาร มีการกระจายข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมคนในท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน โดยใช้โครงการสาธิต ศูนย์ศึกษาการพัฒนาจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาแต่ละแห่ง จะเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตอบสนองต่อปัญหาการพัฒนาในภูมิภาคที่ศูนย์ตั้งอยู่ แต่ละศูนย์จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อหายุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับท้องถิ่นนั้นๆ จากนั้นจึงเผยแพร่ยุทธศาสตร์ผ่านโครงการสาธิต เพื่อให้ชาวบ้านนำไปใช้ในชุมชนของตน ชาวบ้านจะได้รับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมสังเกตการณ์กิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อเรียนรู้ การนำแนวคิดเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด บางครั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาก็จะออกไปช่วยแนะนำชาวบ้านตามหมู่บ้านรอบนอกที่อยู่ไกลออกไป ด้วยวิธีเผยแพร่ความรู้ให้กระจายออกไปในวงกว้างเท่าที่จะทำได้มากที่สุดนี้เอง จึงเกิดศูนย์ศึกษาพัฒนาสาขาขึ้น เพื่อทำงานเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะบางปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ศูนย์ศึกษาพัฒนาสาขานี้จะทำหน้าที่คล้ายกับศูนย์ศึกษาการพัฒนา คือ ทำงาน ศึกษาวิจัยปัญหาของท้องถิ่นแล้วถ่ายทอดความรู้เพื่อประโยชน์ของคนในท้องถิ่นนั้น

การจัดองค์กรและการบริหารของศูนย์ศึกษาการพัฒนา

ปรัชญาของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ก็คือการทำให้องค์กรต่างๆ (เช่น หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาเอกชน) สามารถทำงานร่วมกันได้ ดังนั้นศูนย์ศึกษาการพัฒนาจึงมีตัวแทนจากทุกฝ่ายไม่มีฝ่ายใดมีเสียงมากกว่าฝ่ายใด โครงสร้างองค์กรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาแบ่งเป็นส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ส่วนกลางจะมีคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการวางแผนแม่บทและติดตามประเมินผล ทั้งนี้เป็นการปรับเปลี่ยนมาจากของเดิม ซึ่งมีกรรมการและอนุกรรมการหลายชุดจนบางครั้งทำให้เกิดความสับสนในการทำงาน

คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาประกอบด้วยอธิบดีจาก 12 กรมและผู้ว่าราชการจังหวัด 6 จังหวัด ที่ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาตั้งอยู่ มีองคมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ และมีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการโครงการพัฒนาตามพระราชดำริเป็นรองประธานกรรมการ คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่ออำนวยความสะดวกและติดตามผลการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ และสามารถแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นเพื่อช่วยในการทำงานของคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการวางแผนแม่บทและติดตามผลประกอบด้วย รองอธิบดีจาก 9 หน่วยงาน และมีเลขาธิการคณะกรรมการโครงการตามพระราชดำริเป็นประธาน คณะอนุกรรมการนี้มีหน้าที่ศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อการดำเนินงานตามแผนแม่บท และติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาให้เสร็จภายในเวลาและงบประมาณที่กำหนด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริจะมีคณะอนุกรรมการและคณะทำงานซึ่งมาจากตัวแทนหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังนี้

- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมวิชาการเกษตร
- กรมป่าไม้
- กรมปศุสัตว์
- กรมประมง
- กรมชลประทาน
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- กรมส่งเสริมการเกษตร

- สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
- กรมส่งเสริมสหกรณ์
- กรมประชาสัมพันธ์
- กรมพัฒนาชุมชน
- กรมการปกครอง

และมีหน้าที่ติดตามผลพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยประสานงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาจะมาจากตัวแทนหน่วยงานหลักในแต่ละภูมิภาค

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน

ความเป็นมา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2525 เพื่อศึกษาและส่งเสริมวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ศูนย์ศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ประมาณ 365 เฮกตาร์ โดยให้บริการครบวงจรตั้งแต่การศึกษาหาความรู้ การถ่ายทอดวิธีการพัฒนาใหม่ที่เหมาะสม และการอบรมอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ศูนย์ศึกษาพยายามอนุรักษ์และคุ้มครองป่าโดยรอบ ซึ่งเป็นทรัพยากรลุ่มน้ำที่สำคัญด้วย

วัตถุประสงค์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทดลองวิทยาการทางการเกษตรที่เหมาะสมเป็นต้นแบบสำหรับเกษตรกรจะนำไปใช้
2. ฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาป่า โดยใช้ระบบชลประทานที่ทำได้ง่าย
3. ปลูกพืชเศรษฐกิจและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอุตสาหกรรม
4. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้ครอบคลุมครัวเกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง

กิจกรรม

ตัวอย่างกิจกรรมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานดำเนินการอยู่ เช่น

การป้องกันดินกร่อน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานได้ศึกษาหาวิธีป้องกันหรือลดปัญหาดินกร่อนด้วยการปลูกหญ้า Vetiver ซึ่งเป็นพืชประจำถิ่นของไทยที่มีคุณสมบัติช่วยป้องกันการพังทลายของดินและรักษาความชุ่มชื้นในดินได้ นักวิจัยของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานกำลังทำการทดลองปลูกหญ้า Vetiver ในแปลงไม้ผล และปลูกหญ้าตามริมฝั่งน้ำเพื่อป้องกันดินกร่อนและการสูญเสียหน้าดิน

การศึกษาและการพัฒนาการเกษตร การวิจัยและการทดลองทางการเกษตรที่อยู่ระหว่างดำเนินการก็มีอย่างเช่น (i) การปลูกข้าววิธีใหม่ ศึกษาด้านพันธุ์ข้าวและทดลองปลูกข้าวร่วมกับพืชอื่น (ii) ปรับปรุงการปลูกพืชไร่โดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดสภาพดินเป็นกรดและทดลองพันธุ์พืชที่เหมาะสม (เช่น มันสำปะหลังและข้าวโพดฝักอ่อน) (iii) ศึกษาด้านพืชสวนเพื่อหาพันธุ์ที่มีคุณภาพให้ผลผลิตสูง (เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ มะละกอ) (iv) ศึกษาการเพาะเห็ด ปลูกต้นยาง และการเลี้ยงไหม (v) พัฒนาวิธีการเก็บรักษาอาหารให้อยู่ได้นานและการแปรรูปผลผลิตการเกษตรให้มีมูลค่าเพิ่ม (vi) การพัฒนาระบบการทำไร่ในที่ที่เหมาะสมกับพื้นที่อาศัยน้ำฝนและพื้นที่ชลประทาน การประมง มีการสาธิตการเลี้ยงปลาในบ่อเลี้ยงและการเลี้ยงปลาในนาข้าว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเกษตรแบบผสมผสาน

ป่าไม้ การศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านป่าไม้ที่อยู่ระหว่างดำเนินการหลายด้าน เช่น การส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล การป้องกันไฟป่าและการฟื้นฟูสภาพป่า ส่งเสริมวนเกษตร (เช่น ไม้ หวาย กาแฟ) การเก็บข้อมูลระบบนิเวศของป่าและการสร้างเขื่อนขนาดเล็ก (check dam) เพื่อการอนุรักษ์ลุ่มน้ำ การส่งเสริมผลผลิตจากป่า (เช่น การเลี้ยงผึ้ง การเผาถ่าน)

การเผยแพร่สู่ชุมชน

ผลจากการศึกษาวิจัยและการทดลองจะเผยแพร่ไปสู่หมู่บ้าน 15 แห่ง ในท้องถิ่นใกล้เคียงกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน มีการนำเสนอต่อชุมชน การสาธิตต่างๆ และการฝึกอบรมชาวบ้านเพื่อที่จะได้นำความรู้เอาไปใช้ประโยชน์

การเผยแพร่ผลการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทำผ่านสาขาต่างๆของศูนย์ศึกษา เช่น

- โครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยบางไทรตอนบน อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
- โครงการลุ่มน้ำคำ จังหวัดสกลนครและจังหวัดนครพนม
- โครงการพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝน บ้านด่านสามัคคี อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

การเยี่ยมชมพื้นที่โครงการ

ผู้เข้าอบรมจะได้ไปเยี่ยมชมศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน เพื่อสอบถามการทำงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน โดยใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน ก่อนเดินทางผู้เข้าอบรมจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบให้ตอบคำถามอย่างเช่น:

- เอกลักษณะของโครงการคืออะไร
- สามารถนำโครงการไปใช้ในประเทศอื่นที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงได้หรือไม่
- ใครเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ
- จุดใดในโครงสร้างของโครงการและองค์การที่สำคัญมากต่อความสำเร็จของโครงการ
- การคัดเลือกกิจกรรมของโครงการกระทำกันอย่างไร
- ใครบ้างมีส่วนเกี่ยวข้องในการคิดและปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ
- การถ่ายทอดความรู้ไปสู่ชุมชนกระทำกันอย่างไร
- โครงการได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาควรมีการปรับปรุงอย่างไร

หลังจากการเยี่ยมชมโครงการแล้ว จะเป็นการอภิปรายสิ่งที่กลุ่มได้พบ โดยโยงเข้ากับบทเรียนจากห้องเรียนในหัวข้อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ

ความรู้ที่ได้รับ

ผู้เข้าอบรมควรได้เรียนรู้สิ่งต่อไปนี้จากกรณีศึกษาและการเยี่ยมชมพื้นที่โครงการ

1. พระบรมราชูปถัมภ์ต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนา คือ จุดสำคัญของโครงการ พระมหากษัตริย์ของไทยทรงเป็นผู้นำในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกุญแจสำคัญสำหรับประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงที่จะนำเอาแบบอย่างของไทยไปใช้
2. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอาจเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา เทคโนโลยีระดับสูงไม่จำเป็นว่าจะใช้ได้ดีในการพัฒนาชุมชนเสมอไป นักวิจัยและเจ้าหน้าที่ควรแสวงหาเทคโนโลยีที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก และตรงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น
3. ในการจัดการเชิงบูรณาการนั้นจำเป็นต้องไม่ให้เกิดอุปสรรคขัดขวางความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และทุกฝ่ายต้องถือเป็นพันธกิจที่จะร่วมในโครงการ ดังนั้นจึงควรจัดอุปสรรคข้อกีดขวางระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้หมดไป และเปิดให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนในการคิดโครงการด้วย

เอกสารอ้างอิง

RDPB. 2000. His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand – The Developer King. The Office of the Royal Development Project Board, Bangkok.

RDPB. 1999. Museum for life. The Office of the Royal Development Centre, Bangkok.

RDPB. 1997. Concepts and Theories of His Majesty the King on Development. The Office of Royal Development Projects Board, Bangkok.

RDPB. 1997. Puparn Royal Development Study centre. Office of the Royal Development Centre, Bangkok.

RDPB. 1996. 50 Years of Development Work According to the Initiatives of His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand. The Office of the Royal Development Projects Board, Bangkok.